

ELS LLIBRES CANÒNICS DEL JUDAISME

La fe jueva es regeix bàsicament per dos textos, La *Torà*, (La llei) que són els cinc primers llibres del que els cristians anomenen la l'Antic Testament en Bíblia i el *Talmud* (l'Estudi' o 'Ensenyament') que són un conjunt de lleis, reflexions i explicacions sobre la *Torà*. L'essencial de la fe jueva es troba als cinc llibres primers (Pentateuc); els altres tot i ser importants tenen un caràcter secundari. El conjunt de tots els llibres bíblics s'anomena *Tanak*.

Fins la destrucció del Temple de Jerusalem, Israel es va guiar bàsicament per la llei oral, que en hebreu s'anomena *Talmud*.

Però degut a la situació de diàspora i davant el perill de perdre la memòria religiosa i la consistència de la fe, es va posar per escrit el Talmud (el conjunt de lleis religioses i d'obligacions d'un creient), de qual hi ha dues versions, el Talmud de Babilònia i el de Jerusalem – i els rabins, reunits a Jàmnia (Iraq) van elaborar una llista de llibres canònics que formen el que els cristians anomenen Bíblia o Antic Testament (per als jueus *Tanakh*).

El llibre sant (o Antic Testament cristià) s'anomena en hebreu *Miqra* (lectura) o, més habitualment, *Tanakh*. Aquest mot prové de les tres primeres lletres de les tres parts en què es subdivideix el text: *Torà* (o la 'Llei', el Pentateuc dels cristians), *Neviim* (els llibres dels Profetes) i *Ketouvim* (escrits o hagiografies).

1.- La Torà. Són els cinc primers llibres bíblics. 'Torà' una paraula que es tradueix per 'Llei', però sembla més adient traduir el concepte per 'Ensenyament', perquè, com a tal, no és llei sense el complement del Talmud (on hi ha els elements més estrictament jurídics).

Els cinc llibres de la Torà expliquen la creació del món, la història dels patriarques, l'entrega de la Llei a Mosiès a la muntanya del Sinaí i la mort de Moisès, sense poder entrar a la Terra promesa. Segons la tradició la Torà fou escrita per Moisès mateix, però en realitat té una redacció molt llarga i complexa. Els textos més antics corresponen al segle XIII abans de Crist.

La Torà no es pot aprendre de memòria; està prohibit fer-ho per evitar que la memòria sigui infidel i, en conseqüència, es llegeixi malament: cal llegir-la curosament i, a més, no es pot tocar amb les mans al temple, raó per la qual sovint es llegeix amb un punter fet de plata.

2.- Els Profetes o *Neviim*. Són llibres que expliquen bàsicament la vida dels Profetes i els seus ensenyaments. Aquest grup es divideix en dues parts: els primers profetes (Josué, Jutges, els dos llibres de Samuel, els dos llibres dels Reis) i els 'profetes posteriors (Isaïes, Jeremies, Ezequiel i els dotze profetes menors). Aquests llibres expliquen la història d'Israel de la conquesta de Canaà a la destrucció del primer Temple (l'any 586 abans de Crist), i els dotze profetes menors van de l'exili de Babilònia a la construcció del segon Temple.

3.- Els Escrits o Ketouvim: Són textos més literaris, poètics, històrics, que es llegeixen en ocasió de les festes i tenen un valor simbòlic. Formen part d'aquest grup: els Salms, Job, el llibre dels Proverbis, les Lamentacions, l'Eclesiàstès, Ruth, Ester, el Càntic dels Càntics, Daniel, Ezrà, Nehemies, les Cròniques...

Aquests llibres, però, han de ser interpretats per ajustar-los a la vida de cadascú. Per això a Israel, per això a Israel van aparèixer molt aviat una literatura de comentaris. El comentari, *misdrah* en hebreu, és tot un gènere literari i gairebé tots els savis que han estudiat la llei n'han fet algun comentari. Se'n van produir des del 330 abans de Crist fins al segle XVI de l'era cristiana. Hi ha milers de *misdrah* que serveixen als rabins i als erudits per explicar el text sagrat.

Al segle III (d.C.) el rabí Iehuda ha-Nassi va emprendre la compilació pròpiament jurídica de tots aquests materials i així va néixer el Talmud o llei jueva tal com s'entén modernament.

EL TALMUD

El Talmud és, amb la Torà, l'altra font bàsica del judaisme. Està constituït per interpretacions de la Torà fetes al llarg de segles. Durant molt anys fou una llei oral. En el judaisme hi ha, doncs, una llei escrita (Torà) i una llei oral (Talmud). Però amb el perill de dispersió d'Israel, els rabins jueus van començar a posar la llei per escrit. Hi ha dues compilacions talmúdiques: el Talmud de Jerusalem (segles III- IV) i el de Babilònia (segle V), que és el més seguit per les comunitats.

El Talmud és un conjunt constituït per la reunió de la *Misnà* (en hebreu: 'repetició') i la *Gemarà* (en hebreu 'complement' o 'acabament').

- La **Misnà** és un recull de lleis que fan referència a tota mena d'àmbits de la vida d'un jueu: la família, el dret civil, la celebració del dissabte, les festes, els rituals, la puresa dels aliments, l'agricultura...
- La **Gemarà** és el conjunt de discussions i comentaris produïts per segles de debat sobre la Misnà quan ha d'adaptar-se a situacions concretes.